परिचय

जापानिज इन्सेफलाइटिस् क्युलेक्स जातको पोथी लामखुट्टेको टोकाइबाट सर्ने एक प्रकारको सरुवा रोग हो । संक्रमित सुंगुर, बंगुर, हाँस जस्ता पशुपंक्षीलाई टोकेपछि यो लामखुट्टे संक्रमित हुन्छ। तिनै संक्रमित लामखुट्टेले मानिसलाई टोकेमा मानिसमा जापानिज इन्सेफलाइटिस् रोग लाग्न सक्छ। यो रोग लागेपछि बिरामी पक्षघात हुने, अपाङ्ग हुने र अन्त्यमा तिनको मृत्यु समेत हुनसक्छ ।

रोग लाग्नुका कारणहरू

यो रोग जापानिज इन्सेफलाइटिस भाइरसको संक्रमणबाट लाग्ने गर्दछ । संक्रमित लामखुट्टेको टोकाइ नै यो रोग लाग्नुको मुख्य कारण हो। संक्रमित सुंगुर, बंगुर, हाँसलाई टोकेर संक्रमित भएको क्युलेक्स जातको पोथी लामखुट्टेले मानिसलाई टोक्दा यो रोग लाग्छ ।

रोगका लक्षणहरू

जापानिज इन्सेफलाइटिस् भाइरसबाट संक्रमित लामखुट्टेले मानिसलाई टोकेपछि विषाणु (भाइरस) ले मस्तिष्कमा असर पुऱ्याउँदछ अनि देहायका लक्षणहरू देखिन्छन् :

- बेस्सरी टाउको दुख्ने,
- अत्यधिक ज्वरो (१०४ डिग्री फरेनहाइट भन्दा बढी आउने,
- बान्ता हुने,
- बेहोस हुने,
- घाँटी अररो (कडा) हुने,
- कम्पन हुने,
- पक्षघात हुने
- बिरामीको मृत्युसमेत हुनसक्छ ।

रोग लाग्नबाट बच्ने उपायहरू

- लामखुट्टेको नियन्त्रण गर्नु तथा लामखुट्टेको टोकाइबाट बच्नु नै यस रोगबाट बच्ने मुख्य उपाय हो । घरबाहिर सुत्दा पनि कीटनाशकयुक्त झुलभित्र सुत्ने गर्नु पर्दछ ।

- लामखुट्टे भगाउने धुप तथा मल्हमको प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
- खेतबारीमा काम गर्दा, साँझ/बिहान बाहिर बस्दा पूरा बाहुला भएका लुगा लगाउनु पर्दछ ।
- घरवरिपरि सधैं सफासुग्घर राख्नु पर्दछ ।
- लामखुट्टेको नियन्त्रणका लागि घरवरिपरि, सार्वजनिक स्थलका पानी जम्ने खाल्डाखुल्डी पुरिदिनु पर्दछ ।

- पानी जम्ने ठाउँमा कीटनाशक विषादि वा मट्टितेल वा मोबिल आदि छर्कनु पर्दछ ।
- १५ वर्षमुनिका बालबालिकाहरू यो रोगबाट बढी प्रभावित हुने हुनाले यस रोगविरुद्ध खोप दिनुपर्दछ । तर, सबै उमेरका मानिसले यो रोगविरुद्ध खोप लिन सकिन्छ । नियमित खोप सेवा अन्तर्गत प्रभावित जिल्लाका १ देखि २ वर्षभित्रका बालबालिकाहरूलाई यस रोगविरुद्ध निःशुल्क खोप प्रदान गरिन्छ ।

- सुंगुर, बंगुर, हाँस जस्ता पशुपंक्षीहरू व्यवस्थित ढंगले घरभन्दा टाढा पाल्ने र सम्भव भएसम्म सुंगुर, बंगुरलाई यस रोग विरुद्धको खोप दिनुपर्दछ।
- पशुपंक्षीको खोर मानिस बस्ने घरभन्दा टाढा राख्नु पर्दछ।
- आफू बस्ने घरको साथै सुंगुर तथा बंगुरको खोरको झ्यालढोकामा मसिनो जाली राख्नु पर्दछ।

ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू :
यो रोगको कुनै पनि लक्षण देख्नासाथ बिरामीलाई जतिसक्दो चाँडो नजिकको अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थामा लगी उपचार गराउनु पर्छ। समयमै उपचार गराउँदा बिरामीलाई अपाङ्ग हुन र मृत्यु समेत हुनबाट बचाउन सकिन्छ।

रोगको उपचारका लागि सम्पर्क गर्ने स्थान

- क्षेत्रीय अस्पताल
- अञ्चल अस्पताल
- जिल्ला अस्पताल
- प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/स्वास्थ्य चौकी/उपस्वास्थ्य चौकी

१५ वर्षमुनिका बालबालिकाहरूलाई
जापानिज इन्सेफलाइटिस् रोगविरुद्धको खोप लगाऔं,
जापानिज इन्सेफलाइटिस् रोग लाग्नबाट बचाऔं।

यस सम्बन्धी थप जानकारीको लागि
नजिकको स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क राख्नुहोला।

World Health Organization

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र
टेकु, काठमाडौं, फोन : ०१-४२५४२७१, फ्याक्स नं. : ०१-४२६१३८७
Website : www.nheicc.gov.np
२०७०/०७१

जापानिज इन्सेफलाइटिस्

"लामखुट्टे, भुसुना साना प्राणी हुन्, यिनको टोकाइले स्वास्थ्यमा ठूलो खतरा ल्याउन सक्छ"

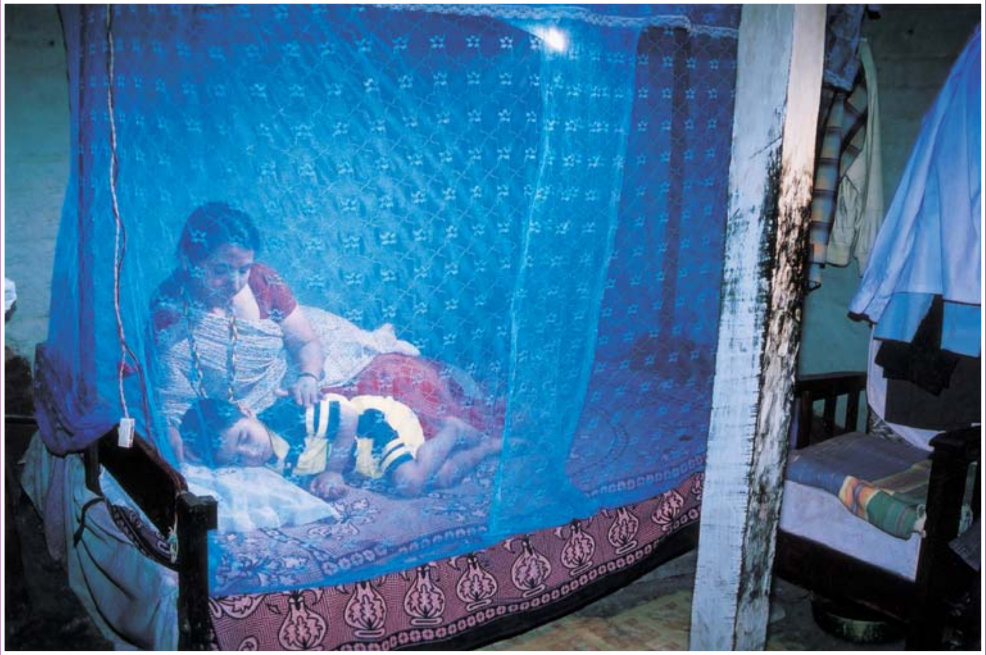

कीटनाशकयुक्त झुलको प्रयोग गरी
लामखुट्टेको टोकाइबाट बचौं,
जापानिज इन्सेफलाइटिस् रोग लाग्नबाट बचौं।